

(prim. v katalogu „Razstave portretnega slikarstva“ iz 1925 št. 154), kaže ponosno damo črnih las.

Prešeren, ki je gotovo spremljal usodo svoje Lavre iz Karlovškega predmestja, je v Povodnjem možu za Poezije Zaliko nadomestil z Urško. Zalika je preživela pesnika za 35 let, a nikdo se ni domislil, da bi ne škodilo, če bi bil poskusil pri stari dami dobiti avtentične vesti o njenem srečanju z avtorjem Povodnjega moža. Umrta je šele 22. avg. 1886. v Kranju (matrike). Njen sin Edvard je postal deželnosodni svetnik (SN 1905, št. 184), njena vnuka sta bila skladatelj Oskar Dev (SBL) in pevka Mira Dev-Costaperaria. Oskar Dev se je zanimal za vlogo svoje babice v Prešernovem življenju, a kakor kaže njegova beležka k Veselovi noveli v tistem primerku Slovenskega glasnika iz 1861, ki je last Državne knjižnice v Ljubljani, ni mogel nič gotovega in posebnega dognati.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

DOBRI IN SLABI LJUDJE

ODLOMEK IZ ROMANA

TONE SELIŠKAR

Vsa pravljica opojnost otroških let se je kar čez noč razblinila in še preden se je Tine prav zavedel, je že stal pred kopo zagonetnih vprašanj, ki mu jih je vsililo življenje. Tistih čudovitih, pa vendar tako preprostih vprašanj, ki navdajajo človeka z žalostjo in veseljem, z jezo in obupom, ki vzbude vsa tista čustva, ki nas oblikujejo in nam dajejo smer in način našega življenja.

Imel je petnajst let. Hodil je v gimnazijo in kar na mah se je zresnil, kakor da bi ga nekdo s silo potegnil iz otroških iger in zabav v sredino gole, sirove resničnosti. Bil je prej zelo živahen, razposajen deček in vodja fantovske družčine okoli svojega doma. Zdaj pa je njegov obraz zasenčila nekakšna skrb, da je bil videti ves možat in umirjen. Vse na njem se je izpremenilo. Če je prej razigrano hitel v šolo, je hodil zdaj mirno, kakor da ceni sleherni svoj korak; če je prej pridrvel domov lačen in neučakan, se je zdaj mirno usedel za mizo in potrpežljivo čakal na obed. Zdaj je lahko po ure in ure presedel pri oknu in opazoval ljudi na ulici, pospravil je vse svoje mladinske povesti in pravljice v kovčeg, ga porinil pod posteljo in pričel brati, kar mu je prišlo v roko.

In nepričakovano, takoj po tem njegovem življenjskem preobratu, se mu je spovračalo v misel življenje, v katerem se je gibal nekaj let, ne da bi ga razumel. Živel je s svojo materjo, ki se je pred petimi leti razšla od svojega moža, v mestu in četudi je počitnice preživljal vsako leto

pri očetu, je bilo v njem do zdaj čisto jasno in neizpodbitno dognano, da je mati dobra in lepa, oče pa slab in zloben.

Nihče mu tega ni povedal, nihče pokazal na slabosti njegovega očeta, nihče na materine dobre strani. Toda zanj je bilo jasno, doživljal je namreč vse one težke trenotke, ki so se gvozдили vedno bolj med očeta in mater, in zanj je bil oče vedno nasilen, sirov, neusmiljen, mati pa sirota, ki je potrpežljivo prenašala očetove psovke in hude besede.

Kadar se je vnel prepir, se je vedno stisnil k materi, kakor da bi bil tudi on sam prizadet in oškodovan za svoje pravice. Jokal je z materjo vred, slišal je stvari, ki jih ni razumel in so se mu prav zaradi tega zdele še slabše in še bolj zagonetne. Toda njegova otroška misel je trpela le trenotno. Zunaj med tovariši je na vse to pozabil in če je bil kak dan doma minil brez prepira, mu niti na kraj pameti ni prihajala zavest o razkranjanju družinskega življenja. Toda najbolj čudno je bilo to, da je oba enako ljubil. Očeta prav tako kakor mater, četudi je bilo zanj dognano, da je oče slab in grd človek. Tudi oče ga je ljubil, bil mu je mil in drag otrok.

Zgodilo se je celó, da je oče udaril mater. Z materjo sta zbežala v sosedno sobo in Tine je na vso moč jokal ob materi, ki je ihtela na zofi. Toda ko je zvečer spal poleg očeta, mu je pripovedoval povesti. Tisti dogodek pa je postavil na tehtnico, ki je merila očetove slabosti in materino trpljenje. In tudi pri očetu se je vedno lahko prav tako raznežil kakor pri materi.

In tako so živeli nekaj let. Razkroj med očetom in materjo je bil vedno hujši. Da bi že takoj v začetku pretrgala spono, v katere sta bila vklenjena z muko, mržnjo in sovraštvom, za to nista bila dovolj močna. Po vsakem prepiru je oba zopet prevzelo upanje, da je to poslednjikrat in da bo zdaj mir. Toda je že tako, da se nikdar več ne dá zgraditi družina v prvotno spojenost, če se je med oba zakonca vgnezdila mržnja. Sovražila sta se, se pomirila in se nato znova zasovražila. In v tem neodločnem boju sta postajala oba enako zlobna. Naposled pa je le zmagal razum in razšla sta se.

Pričela sta znova živeti. Oče se je vdrugič oženil, mati pa si je vzela stanovanje v mestu in se posvetila otroku; oba sta bila zdaj — vsak na svoj način — zadovoljna.

Življenje, ki se jima je zdelo prej, dokler sta bila skupaj, tragično in ki ju je skoraj do smrti izmučilo, se je zdaj obema pokazalo lepše, znošnejše in preprostejše. Vživela sta se v nov svet in se z grozo spominjala tistih let, ki sta jih preživela kakor v peklu.

Le Tine, ki je bil večidel pri materi, ni mogel tega doumeti. Rad je šel na počitnice k očetu in je komaj čakal, da se je končala šola. Toda

oče je bil zdaj zanj še veliko bolj grd in slab. Zdelo se mu je, da tudi njega nič več ne ljubi, ker ne živi z materjo. In to je bila močna zavist in silna užaljenost, ki se je ni mogel znebiti.

Četudi ni mati nikdar govorila slabo o očetu in mu je celó vselej, kadar jo je vprašal, hotela raztolmačiti, da je na obeh straneh enaka krivda, da nista bila ustvarjena za skupno življenje, je vendarle v svojih mislih imel očeta za edinega krivca vsega tega.

— Zate je zdaj vseeno, mu je rekla mati. Ti nisi ničesar izgubil. Jaz te ljubim, oče te ljubi. Oba se trudiva, da bi ti bilo dobro in lepo. — Vidiš, v tej skupni najini ljubezni do tebe je vendarle nekaj lepega. Še dva meseca šole in šel boš k očetu. Kako ti bo prijetno!

— A tebi! — H komu boš šla ti, da ti bo prijetno? jo je vprašal. Mati se mu je smilila, ker ni mogla iti nikamor, kjer bi ji bilo prijetno.

Mati se je nasmehnila. Za trenotek ji je zdrknila misel v tista prva lepa leta, ki jih je preživela z možem, toda to so bile zdaj le še sanje. Minilo je vse. Čemu žalovati za lepim? Nežno ga je objela, stisnila k sebi in mu veselo razložila:

— Nič se zame ne boj, sinko! Mislila bom nate, pisala si bova, glej, koliko knjig moram prečitati, obiskala bom tega, onega — in čakala te bom. A ti se boš zopet vesel in krepak vrnil k meni!

To ga je pomirilo za nekaj časa. In tik pred počitnicami ga je znova in znova vznemirjala misel, da oče ne bi smel tega storiti, da ne bi smel zapustiti matere. In da je zaradi tega prav gotovo brezsrčen, hudoben človek. Njegova majhna pamet še nikakor ni mogla zajeti one silne razlike, ki je med možem in ženo, in tiste čudovite besede, ki to raznolikost izpolnjuje, veže in spaja v celoto. Mali mož še nikakor ni mogel doumeti, zakaj se ljudje ljubijo, sovražijo, razhajajo, mučijo in ubijajo. Zanj je bila ljubezen do matere neminljiva. Do očeta prav tako. Negovega srca še ni ničesar vznemirjalo, da bi mogel le malce izpremeniti svojo, v dno duše usidrano sodbo o očetu.

Ko je ob neki taki priliki, nekaj dni pred počitnicami, ves v hrepenenju po očetu slonel pri mizi in opazoval mater, ki mu je šivala perilo, in se je nenadno spomnil nekaterih najbolj kričečih trenotkov pred leti, je z vso svojo odločnostjo na ves glas dejal:

— Oče je zlobnež!

Mati ga je prestrašeno pogledala in ko ga je videla, kako sedi pri mizi, ves zakrknjen in zlovoljen, jo je bridko zadelo v srce. Sedla je kraj njega, vzela njegovo glavo med svoje roke in dejala:

— Tine, zakaj tako grdo misliš? Saj ti ni oče ničesar hudega storil!

Tine se je nejevoljno uprl ob mizo, stresel z glavo in z nekakšno jezo vprašal:

— A čemu ga zagovarjaš, ko ti je vendar prizadejal toliko zlega? Mar misliš, da sem še vedno tako otročji, da ne bi vedel, kaj je napravil?

Mati se je močno vznemirila. Vsa tista bolečina, ki jo je čas že zgledil in poravnal z neizbežno nujnostjo, da se mora boriti za novo obliko življenja, jo je spet zamolklo zaskelala in z nekakšnim nerazložljivim obupom je spoznala, da je zapustila že vsa skoraj pozabljena tragika žgoč strup, ki je prodril tudi v otroka. Z nadčloveško silo svojih misli je hotela za vsako ceno ta strup zamoriti in pokazati otroku, da ne more in da ne sme tako gledati. Tudi ona sama je v tistih letih prav tako mislila in tudi njej je bilo očito, da je človek, ki jo je nekoč ljubil in bil z njo nežen, prav gotovo zloben in brez srca, ko ji je priznal, da ljubi drugo. Toda ni je bolelo priznanje samo, kajti laže se prenese še tako krvava resnica kakor pa laž. Bolelo in razjedalo jo je še to, da so se s tem porušile vse njene mladostne sanje in da se ni vedela znajti pred dejstvom, da se je čez cesto, po kateri se je vozilo njeno življenje, hipoma povесila zatvornica, ki se nič več ni dala dvigniti. Najsi se je še tako zaletavala vanjo! Konec je bilo poti!

In zdaj sta stala tu oba: nestrpna in temna. Nazaj ni bilo več povratka! Življenje se nikdar ne vrača. Morda? Toda tedaj je to življenje podobno invalidu, ki se je vdal v svojo žalostno usodo in počasi umira. Zdravo, mlado življenje pa hiti naprej. Ustavi se za trenotek, razbesni, potem pa plane v divjih, neugnanih skokih k cilju. K cilju —? Tega sploh ni. Le slutnja je, le notranji nagon. V delu je smoter, v načrtih, v idejah. Osebna sreča — tisto notranje sproščanje v človeku, ki si išče smeha, veselja, radosti, opojnosti kot nekakšno nagrado za ves svoj umski in telesni napor — ta sreča se lahko vsak čas razblini.

Videla sta neizbežnost njunega razstanka, pa sta se s silo hotela vselej prevariti in po najbolj sirovih izbruhih sovraštva sta se spravila in si zatrjevala, da se ljubita. Vsa prazna sila malomeščanskega zakona, ki je gradila obojestransko zaslužjenost, se je lomila prav ob tej verigi, in preden sta se dobro zavedla, so popustili vsi členi. Sunek je bil silovit, zlasti za ženo, ki je bila do poslednje drobtinice kruha odvisna od svojega moža. Ženo je vrglo od doma, od ognjišča, in zanjo je bil to poraz, ki jo je zadel globoko v srce. Privezana in prikovana na svojega moža, na njegovo življenje, njegovo plačo, njegovo neomajno voljo, je zdajci stala sama v svetu in se znašla v vrtincu, ki jo je zgrabil od vseh strani. Žena, ki ni bila vzgojena za življenje. Žena, ki so jo učili delati, misliti, gledati le za moža, zakonska žena, gospodinja, mati — vse to je bilo njeno edino premoženje, ki ga je zdaj v trenotku zaigrala.

Zdaj je stala sama v svetu kakor slak, ki so mu izruvali leseno oporo, po kateri se je ovijal. Oklenila se je otroka, pa je bil prešibek stebrič, da

bi nosil vso njeno neizživeto mladost. Upogibala se je k zemlji. Željno se je oklepala sleherne sence, se za hip dvignila, zažarela, pa zopet ugasnila. V svoji neugnani bolečini po ugrabljeni sreči je njena mladostna rast omahovala, naslonila se na podobo drugega moža. Zopet zdrknila na kolena, ker ni videla v njem moči, katere bi se oklenila. Klečala je pred malikom svojih sanj. V pijanih nočeh je hotela s smehom in pesmijo prekričati samo sebe — vse dotlej, dokler ni našla sama v sebi miru in pokoja. Dokler ni začutila v sebi one opojne slasti: biti tudi sam, samcat človek, celota zase! In s to svojo celoto živeti ne samo zase, ne povzdigovati kadila le svojemu ženskemu samoljubju, temveč iskati pota, ki vodi k lepšemu in resničnejšemu življenju. Tu je otrok. Tu pa ni samo otrok, preko njega je našla sto otrok, sto žena, ki jih je zajel vrtinec sveta, in tu je borba, tu je delo, tu je ona slast — stremeti v bodočnost, četudi je sama ne bo doživela. Poglobila se je v otroka, iztrgati ga je hotela za vsako ceno iz vseh bedastih, sanjskih predsodkov, postaviti ga v drug svet, kakor pa ga je doslej sama doživljala. Hotela ga je naučiti, da bi gledal ljudi takšne, kakršni so — ne pa v iluziji njih videza.

— Če bi bil lačen, mu je rekla in ne bi mogel drugače priti do kruha, kakor da si ga vzameš, pa bi si ga vzel! Bolj bi ti zamerila prosjačenje ko tatvino!

Tine jo je oprezno opazoval, iskal je v njenih očeh vzroka, zakaj postavlja zločin nad ponižno čednost, in si ni mogel razjasniti, kako naj bi vse to spravil v zvezo z očetom.

— A čemu to? jo je vprašal nemirno.

— Hotela sem ti le povedati, da nas življenje včasih postavlja pred takšne silne zapreke, da — hočeš ali nočeš — moraš storiti dejanje, ki je po splošni miselnosti grdo in zlobno.

Tine je pričakoval pojasnila, nestrpno je upiral svoje velike, temne oči v njena usta, kakor da ne bi hotel zajeti tamkaj samo besede, temveč tudi sliko vsega izrečenega.

— Dà, je nadaljevala, takšni so trenotki, da si drugače ne moreš pomagati. S tvojim očetom sva zašla v zagato, iz katere ni bilo druge rešitve. Morda boš ti sam kedaj zašel v take ozke precepe, ki te bodo strli, če ne boš nasilno pobegnil iz njih. Danes vem, da nosiva oba enako krivdo za vse to, če se to sploh lahko imenuje krivda. Očetu je življenje z menoj postalo neznosno. Vzroki? . . . Dragi moj, teh boš našel, če jih boš kedaj hotel iskati, nešteto povsod! Toda že samo dejstvo, ki so ga taki in taki vzroki prignali do dejanja, je bilo dovolj porazno za naju oba. Mučila sva se, drug drugega trgala do neznosnih bolečin. In jaz sem ženska! Mehka, popustljiva, vse sem mu ugodila, ponižala se do sužnje. S strahom sem pomislila na to, da bi morala zopet kdaj sama

živeti. In s tem strahom sem zavlačevala polom do najskrajnejših mejá človeškega poniževanja. In to je bilo napačno! Hudo, hudo napačno! Postala sem mu muka, neznosno breme, ki ga je tlačilo. Ni se me mogel otresti, ker sem se krčevito držala te skale, brez katere bi me, kakor sem si mislila, vsaka sapica odnesla v valove. Četudi ga nisem več ljubila, je postal sirov in zloben. Mar misliš, da jaz nisem bila? Sprva ne. Toda pozneje, ko sem le branila svoje namišljene pravice, sem mu vračala udarec za udarec. Tedaj ni bilo drugega izhoda. Presekati! On je bil močnejši in je šel.

Tine se je zresnil, njegove oči so plaho begale po kuhinji, grabilo ga je za srce, rezalo mu v um in nemirno si je segal v lase. Imel je občutek, kakor da se je začel globoko nekje v njem počasi odvezovati voz, s katerim so bile še malo poprej zavezane vse njegove misli. Četudi mu je bilo hudo in grenko, ker so se mu ob tem materinem pripovedovanju odpirali pogledi v ona strašna leta, vendar ga je materin mirni, lepi, blagi obraz zasenčil z vso grenkobo. Oklenil se je je, se ji nasmehnil in dejal mehko:

— Saj vem, da si prvo leto, ko sva prišla semkaj, mnogo prejkala — in da ti je bilo hudo! A samo zloben človek lahko povzroči hudo drugemu.

Mati se je raznežila ob teh besedah. Nekak tajinstven smeh ji je obvisel na ustnicah in prav na dnu srca jo je komaj čutno zapeklo. Dejala je tiho:

— Seveda sem, dragi moj, vse dotlej sem jokala, dokler se nisem zavedela, da je treba pogorišče razkopati, zravntati tla in na novo zidati. Bila sem kakor oni kmet, ki si je lase pulil, ko mu je pogorela hiša, in tarnal po vasi in prosil usmiljenja, dokler ni zagledal krampa in ni pričel graditi.

— A kaj — — —

— Že vem, kaj misliš, se je zasmejala mati. Kaj sem jaz zagledala —? Samo sebe in tebe! In to me izpolnjuje. Gradim sebi in tebi življenje, a če bom srečala človeka, ki mi bo dal še več, kar najdem v sebi in tebi, bom z njim delila vso ljubezen, s katero se oklepam življenja. Tvoj oče mi tega ni mogel dati — jaz njemu tudi ne.

Mrak je zajel ves prostor. Besede so plavale v poltemi kakor mehki valovi med prelivom. Tine se je čisto stisnil k materi. Bilo mu je ne navadno prijetno. Ves ta resni razgovor se mu je pretakal skozi srce in razum in negibno se je zamislil v prostranstvo živega življenja. Začutil je neko neodložljivo željo, da sam v sebi razčisti to čudno senco, ki mu je tako mnogokrat grenila vesele ure in ga vznemirila, da je postal včasih plah kakor drobna ptička. Toda do zdaj se je z lahkoto otepal te sence,

ki ga je spremljala skozi vsa doživetja zadnjih let; z nekakšno otroško lahkomišelnostjo je obšel sleherno močnejše srečanje s to senčno črto svojih misli.

Zadnje leto pa mu je postalo težje in težje. Prehajal je v dobo, ko se je pričel odrekati materinih nežnosti in pojavilo se je čuvstvo, oklepati se novih doživetij. Zorel je v človeka, ki je pričel tehtati misli. Tem bolj mu je zdaj težila srce zavest, da je še vedno zanj oče grd in zloben. V njem pa se je obenem rodila podzavestna želja, da bi to sodbo omilil in jo zabrisal. V njem je neprestano bdela nerazrešljiva misel:

Grdega in zlobnega človeka ni mogoče ljubiti!

A jaz ga vendarle ljubim!

To ga nikakor ni moglo pomiriti, najsi je še tako iskal v sebi rešitve. Če pa je nizal spomine iz tistih let in jih po svoje krojil v sodbo, se mu je vendar zdelo, da je njegova sodba pravilna, in do nekih mejá utemeljena. Zgodilo se je, da je izpraševal mater, čemu živi ona tukaj, a oče tam; toda kar tako, ker se mu je zahotelo, da bi imel oba pri sebi iz spominov na življenje, ki je bilo še precej blizu. Sicer pa se je kmalu vživel v ta novi način življenja, ker so otroci vedno bolj spretni v takih neizbežnih pojavih življenja. In bolj preprosti, bolj človeški in naravni kakor pa stari ljudje, ki se bolešno razjočejo in se jim srce trga od ganotja, če se jim razbije lepa, z rožami posuta skodelica, iz katere so pili deset, dvajset let belo kavo.

Ta sila v njem, razčistiti zase to morečo misel, je bila tako velika, da je pozabil na igre, na tovariše in se zaklenil vase. Njegov obraz je bil ves resnoben, njegov pogled se je razširil, kakor da bi venomer nekaj iskal, in tudi v občevanju do matere se je izpremenil. Poprej je z njo po otroško klepetal, zdaj je z njo govoril. Pričel je videti v materi človeka, ki je bolj moder, bolj izkušen kakor on sam. In če jo je zdaj izpraševal, je pretehtal vsako besedo, ker je želel, da bi mu tudi ona odgovarjala prav tako resno, kakor je on zastavil vprašanje.

Čemu živimo?

Ali je Bog, ali ga ni?

Odkod in odkdaj je človek?

Tisoč vprašanj. Te dni, zlasti pa danes, je ves presenečen obstal pri dognanju, da se je vrinila med vsa ta vprašanja tudi njegova, do sedaj tako odločna trditev, da je oče slab in zloben človek. Podzavestno je čutil v sebi silen nemir, kakor vedno, kadar nas zgrabi dvom nad resnico, v katero smo leta in leta verovali.

Je črno — ni črno? Je belo — ni belo?

Jasno mu je bilo, da to ni več trditev, temveč že pravilo, in ko je danes še vedno tako odločno izjavil, da je oče zlobnež, ga je ta podtalni

dvom že presunil. Besede so odmevale po prostoru, se odbijale od sten in zdele so se mu kakor jata ostudnih ptic, ki so vzletele iz njegovega srca.

Ko je mrak zajel vse predmete in je tema že zagrnila njuna obraza, je mati prižgala luč, da se je mehka svetloba razlila kakor solnce, ki je pretrgalo težke oblake.

Tine je zgrabil materine roke, jih položil na svoja lica ter se je obupno ozrl v njen obraz, ki je bil zdaj v svetlobi ves obžarjen z neko silno človečnostjo, in v njegovem pogledu je bila ena sama velika, neutešena želja:

Daj, vzemi mi to težko misel!

In mati je čutila njegovo bolečino. Krepko ga je privila k sebi, zastrla oči in segla v ono globino srca, kjer ni nobenega sovraštva, nobene mržnje, kjer je najlepša človeška misel: pravičnost.

— Mislim, da je prav, Tine moj, da ti tole povem. Kolikokrat si prišel k meni in si mi pripovedoval: ta tvoj tovariš je sirov, oni je brezčuten, ta človek je podel in oni zloben. A nikdar mi nisi dejal: ta človek je dober, ker je storil to lepo dejanje, in taisti človek je slab, ker je zakrivil to grdobjo. Ljudje niso zgolj slabi pa tudi zgolj dobri niso! Nekomu je človek dober, a taisti človek je lahko drugemu slab. Ne moreš tajiti, da te oče zelo ljubi in da je zelo priljubljen med sosedi. Torej je zate prav gotovo dober človek. A če mene ni mogel ljubiti — ni bil zaradi tega zloben z menoj!

— A vendar je vpil nate in celó udaril te je! jo je hlastno prekinil Tine.

— Dà, to je tudi mene najbolj bolelo — ker ni bil pravičen! Toda tudi pri tem jemljem nekaj krivde nase, ker sem hotela, da me ljubi. V navalu svoje zagrenjenosti je šel preko meje človeške razsodnosti in je bil v trenutkih zloben. Saj tudi jaz nisem bila vedno dobra. A zdaj je dober z vsemi, ki žive okoli njega. Torej ne more biti samo slab in zloben! A vsakega človeka se moraš ogledati od vseh strani.

Tine se je počasi zavedal. Bilo mu je, kakor da je nekdo šel z ljubečo roko preko na pol dovršene slike in jo dovršil. Vstal je, šel nekajkrat sem in tja, potem je nenadoma z vso močjo objel svojo mater in je zaihtel.

— No, kaj je s teboj, duša? se je nežno zavzela mati. Čemu to?

Čez čas se je umiril, skozi solze se mu je pokazal droban smeh in dejal je:

— Dobro mi je!

Šel je v sobo, se naslonil na okno in se zastrmel v noč. Bilo mu je neizrečeno lahko pri srcu, dobro mu je bilo in na pol glasno je pričel peti. Nikjer ni bilo več tistega temnega in mučnega, ki je doslej ležalo med

njim in očetom. Neko čudovito čuvstvo umirjenosti in dobrote ga je objelo.

Kako je bilo zdaj vse čudovito v njem.

Ljudje, ki so hodili pod oknom, so se mu zdeli mili in dobri. Ničesar hudega ni bilo več v njegovem srcu.

Ponoči se je za hip prebudil. Na sosednji postelji je spala mati. Svetilka s ceste je osvetljevala njen obraz. Vzpel se je na komolec in se zagledal v to podobo neskončne umirjenosti. Silna želja ga je dvignila. Vstal je, sklonil se je nad to obličje in ga poljubil na ustne.

Dolgo v noč je še bdel. Misli so bile čiste in prostrane in so objemale ves svet.

ČLOVEK BREZ KRINKE

FRANCE BEVK

18

Pet dni sem se mučil, da sem popisal te dogodke. Pisanje me res utruja. Nič čudnega, saj mi je bilo zmeraj zoprno. Zapisal sem zadnjo besedo in počival tri tedne. Med tem se ni zgodilo nič tako izrednega, da bi mi potisnilo pero v roke.

Odkar sem bil vstal po zadnji bolezni, nisem več legel. Vsaj ne za dolgo. Naglo se mi je vračal tisti, za druge tako varljiv videz zdravja. „Saj si čisto na nogah“, so mi stiskali roko. Dà. Deževalo je več dni. Nato je nastalo vetrovno, nekoliko hladno vreme. Listje je pričelo rumeneti. V jeseni sem vselej občutil radost. Nič ni zame lepšega od jesenskega solnca na pokrajini v rumenih in rdečkastih barvah.

Posedal sem v ljudskem vrtu, poslušal razgovore upokojencev. Sprehajal sem se ob reki, opazoval otroke, ki so se igrali na produ. Pogosto sem bil čisto sam s svojimi mislimi. Le včasih me je spremljala Pavlina. Tako sem se privadil njene bližine, da sem jo težko pogrešal. Ko je nekega dne iznenada izostala, sem bil nekaj časa ko bolan. Ne, saj zaradi ljudi se nisem razburjal, bil sem bolan le zaradi zapuščenosti in samote. Prav za prav sem to pričakoval. In sem se čudil, da že prej ni prišlo.

Nekega jutra je Pavlina razburjena planila v mojo podstrešnico.

„Saj ta ženska me hoče kar požreti“, se je sesedla.

Mislila je Lidijo. Dà, ona je zrla na moje prijateljstvo s Pavlino z začudenimi očmi. Nič manj gospa Helena. Res, da ji nista rekli niti besede. Saj ni bilo treba. Nejevolja ima tisoč izrazov. Pavlina je razumela.